

A Képességfejlesztés Országos Központja (2045 Törökbálint, Köztársaság tér 8.) értesíti az érdeklődőket, hogy az általa gondozott és terjesztett *értékközvetítő és képességfejlesztő program* bevezetésére 1992. április 15-ig lehet jelentkezni a fenti címen.

Az értékközvetítő és képességfejlesztő programot Zsolnai József és kutatócsoportja 10 éves akciókutatás keretében fejlesztette ki. A program az 1-3. évfolyamra választható, bevezetését a Művelődési Közlöny 25.877/1988. VIII. számú közleménye szabályozza. A program 4-5-6. osztályra szóló folytatása engedélyezés alatt van. Taxonomizált tananyagrendszerünk helyi tanterv készítésére alkalmas.

További információkért, tájékoztató anyagokért és szakirodalomért a fenti címen, illetve a 185-16-39-es telefonszámon Lizakovszky Éva innovációs csoportvezetőhöz lehet fordulni.

*

A Képességfejlesztés Országos Központja (2045 Törökbálint, Köztársaság tér 8.) értesíti az érdeklődőket, hogy az általa gondozott *nyelvi, irodalmi és kommunikációs program* bevezetésére a *megyei pedagógiai intézeteknél* lehet jelentkezni, az általuk megszabott határidőig.

A nyelvi, irodalmi és kommunikációs program (NYIK) kidolgozásának háttérében Zsolnai József és kutatócsoportjának 20 éves akciókutatása áll. A program az 1986. szeptember 6-ától a hazai anyanyelvoktatás alternatív programja, tanítását, bevezetését bármely pedagógus kezdeményezheti. Taneszközzeit az 1-6. osztály számára a Tankönyvkiadó jelentette meg. A 7-8. osztályos taneszközök 1992-ben, illetve 1993-ban jelennek meg. Ez a program esélyt ad a jó adottságú gyerekek gyors fejlesztésére és az iskolába nyelvi hátránnyal érkezett gyerekek felzárkóztatására, illetve egyéni haladási tempójukhoz való igazodásra

egyaránt. Helyi tanterv készítésére alkalmas.

További információkért, tájékoztató anyagokért és szakirodalomért a fenti címen, illetve a 185-16-39-es telefonszámon Lizakovszky Éva innovációs csoportvezetőhöz lehet fordulni.

Egészségnevelési Módszervásár '92

Az Iskola az Egészségért Alapítvány és a Horizont-2000 Humán Szolgáltató Bt. 1991. május végén (tervezett időpont: 28-29-30.) megrendezi az

Egészségnevelési Módszervásár '92 című reprezentatív, országos találkozóját.

A gyakorlatot segítő szolgáltató jellegű kinyilatkoztatások mellett 3 napos elméleti konferenciát tervezünk az alábbi témakörökben:

1. nap: Alternatív iskolakoncepciók és az egészségnevelés összefüggése
Egészségneveléssel kapcsolatos innovációk bemutatkozása
Egészségneveléssel kapcsolatos pályázatok bemutatkozása
2. nap: Családi életre neveléssel kapcsolatos innovációk bemutatkozása
A háztartástan tantárgy fejlesztésével kapcsolatos innovációk bemutatkozása
3. nap: Sport, illetve rekreációval kapcsolatos innovációk
Élelmódfejlesztéssel, személyiségformálással kapcsolatos innovációk bemutatkozása
Táplálkozással, korszerű iskolai életvezetékultúrával kapcsolatos innovációk bemutatkozása

Kérjük mindazokat, akik akár programkínálólóként, akár egyéb szolgáltatást kínálólóként, vagy látogatóként érdeklődnek rendezvényünk iránt, az alábbi címen jelentkezzenek:

Horizont-200 Humán Szolgáltató BT.
2040 Budaörs, Pf. 163.
Tel.: Szöllösi Zsuzsa, Fülöp Imréné
166-9811/22,
vagy üzenetrögzítővel:
115-0938 (Sz. Papp Júlia)
Fax.: 186-8854

Jelentkezésében kérjük jelölje meg érdekelt-sége jellegét (látogató, innovátor, szolgáltató stb.), a témakört, ami iránt érdeklődik, valamint azt, hogy a rendezvény mindhárom napján, vagy csak egyes napokon kíván részt venni. Az érdeklődőket jelentkezésük alapján részletesen tájékoztatjuk a pontos időpontról, helyszínről és a költségekről!

Újabb helyi kiadványok

Bontó Józsefné írta, Bali József írását felhasználva, Tölgyesi József szerkesztette s a Magyar Pedagógiai Társaság Veszprém megyei tagozata valamint a Báthory István Általános Iskola adta ki 1991-ben a *Veszprém – lakóhelyünk ismerete* című munkatankönyvet. E kötet valódi *helyi* tankönyv! A veszprémi iskolások, elsősorban a 8-14 évesek segítségével rendszeresíthetjük, bővíthetjük tudásukat városukról. Nyilván az ő szemük előtt is – ahogyan az én szemem előtt – válik az eleven valóság megtanulható tudássá. Ez az átalakulás a pedagógiai gyakorlatban jártas szerzők jóvoltából ezúttal nem békává varázsolás. A tananyag érdekes, színes, élményközeli marad. A szabatos elrendezés, mely immár a tanítás, a tudomány szempontjából osztja "természeti adottságokra" (fekvésre, kialakulásra, éghajlatra, folyóvizekre, talajra, növény- és állatvilágra) illetve "társadalmi, gazdasági életre" (településtörténetre, mai városoképre, lakosságra, iparra és mezőgazdaságra, közlekedésre, kereskedelemre és szolgáltatásra, művelődési és kulturális életre) mindazt, amit a városban élve a városban tudni lehet, nem fosztja meg érdekességétől a tudnivalókat. A "gyengébbek kedvéért" szómagyarázat is társul a karcsú füzetben a szöveghez, a "jobbak" – a továbbkutatók – kedvéért bibliográfia. Sőt – a szerzők bölcsen előrelátók egyúttal aktivizáló kedvű didaktikusok is! – az utolsó fejezet címe: Kiegészítések, változások bejegyzése. Vajon nem kell-e máris átírni a város nagyüzemeinek listáját? S vajon – mi tagadás, engem ez a kérdés most, 1992 koratavasznán még jobban izgat – nem kell-e vastag fekete ceruzával, mint meg-

szűnt, feloszlatott intézményt a kisdíjakok szabadidejett szolgáló *Gyerekek házáat*?

Meg kell szoknunk azt is, hogy a szponzorok hírdetéseikkel jelen vannak a tankönyvben. Vajon képtelenség lenne ezeket a közleményeket is "tananyagá" avatni? Csökkentené a reklám hitelét, ha feladatok társulnának hozzájuk, ha a város gazdaságát bemutató rész szerves közleményei lennének? Vagy igazuk van a szerzőknek, s ne keverjük össze a kétféle szöveget? De hisz a gyerekolvasó nem disztíngvál! Falja, ha falja az információkat, a betűket. Segítsük hozzá az eligazodáshoz.

Praznovszky Mihály könyvét az irszág tulsó felén Salgótarjánban adta ki a Mikszáth Kiadó. Nógrádi Mikszáth-lexikon a fényképekkel, irodalomjegyzékkel gazdagított alig 100 oldalas kötetke. Két részben lexikonszerűen sorolja fel a Mikszáth-életművel kapcsolatban álló – és valóságos, *létezett* – nógrádi személyeket (Bérczy Károlytól, az Anyegin fordítótól, Mikszáth János tekintetes úron, az atyán át Sisa Pistáig, a betyárig), s földrajzi helyszíneket. Helytörténet, honismeret-úrákon remek olvasmány, remek böngészni való! Csak sajnálom, hogy az egyes nevek, helyszínek leírását nem követik címek, mely műben lelhetjük fel az illetőt, avagy a nevezetes helyszínt. Nem is sajnálom, ez legyen a diákok öntevékeny feladata, *projectje*, hogy divatosan fejezzem ki magam. (A pedagógus kollégákat emlékeztetem, hogy a nagy palóc gyerekkorának, diákéveinek kalandjait elbeszélésfűzetben dolgozta fel Petrolay Margit, s adta ki 1967-ben az Ifjúsági Könyvkiadó *A sárkányok lovagja* címmel).

Két remek helyi kiadvány, újabb eszközök a helyi tantervekhez. Közös bennük a szakszerűség – és a "honszeretet" is.

S közös a gond, melyet nem szabad megke-
rűlni. Miképp jutnak a helyi kiadványok rutinos és gondos lektori segítséghez? Igazán nem bántani akarom a két kötet szerzőit, szerkesztőit, amikor apró szerkesztői figyelmetlenségekre utalok, melyek kiküszöbölhetők lettek volna. (Jelzem mindjárt a problémát is, olvastam helyi kiadványokat másokat, melyeknek éppen kezdetlegessége volt szembetűnő, hiába jó szándék és igyekezet. Ez utóbbi könyvekről most ne essék szó, mint ahogy egy, éppen a diák-Mikszáthot feddő önképzőköri jegyzőkönyvben is olvasni, hogy társa még nagyobb "stíklit" követett el, ezért neve méltatlan arra, hogy Kálmán diákkal egy lapon szerepeljen).

De mégiscsak bántó, hogy a Lexikon 63.

oldalán – Nagykürtös címszó alatt – azt olvasom, hogy itt keresztelték meg 1846-ban Mikszáthot, miközben tudom, hogy 1847-ben született – hiszen ezért köszönti a kötet is a körök évfordulót, s bánt, hogy Veszprémnek – a tankönyv 37. oldala szerint “művelődési és kulturális élete” van (mi a különbség a kettő közt?), s az 1. oldalon nem azt olvasom – helyesen – hogy “az első magyar nyelvű gyermekkönyvben, Bezerédy Amália könyvében” ez és ez olvasható, hanem azt, hogy “Bezerédy Amália első magyar nyelvű gyermekkönyvében”.

Apróságok. Ennyi hibát a profi tankönyvkiadók is elkövetnek.

De rólok most ne essék szó. Mint tudjuk, profi tankönyvkiadókról vagy jót vagy semmit...

T.L.

Alternatívák nyomában

Hol tájékozódhat az érdeklődő olvasó az alternatívák körében? A rutinos folyóiratolvasó és könyvtárlátogató bizonyára megtalálta az eredeti forrásokat, egy-egy pedagógiai rendszer korábbi és új saját, önálló kiadványait. Az alternatív pedagógiák mai, aktív hazai központjai szinte mind önálló kötetben is közreadták programjukat. Az alábbiakban néhány általános műre, sorozatra hívjuk fel a figyelmet.

A Tankönyvkiadó a 70-es években adta ki Pedagógiai források című kiadványsorozatát. E kötetekben a reformpedagógiák valamennyi jeles gondolkodójának, gyakorlati megvalósítójának fő műve megtalálható (Claparède, Montessori, Dewey, Ellen Key, Helen Parkhurst, Neill, Sackij, Lunacsarszkij stb.).

Vincze László 1981-ben adta közre kritikái elemzését Rousseau-tól Neill-ig címmel (szintén a Tankönyvkiadó adta ki), Vág Ottó monográfiája 1985-ben jelent meg: Reformmozgalmak a pedagógiában címmel. Buzás László 1989-es kötetének címe: A reformpedagógia hatása a nevelésre és oktatásra (korábban a Pedagógiai Közlemények sorozatban ugyan csak ő ismertette a hazai Új Iskolát).

Az időben haladva, napjaink hazai gyakorlatához közelítve először a Petrő András szerkesztette Köznevelésünk Évkönyvére hívom fel a figyelmet. Az 1985-ös 10., és az 1987-es 12. kötet mutatta be a kísérleti iskolákat. A Pedagógiai Szemlében 1990-ben, 1991-ben rendre bemutatkoztak a jelentősebb hazai alternatívok. Az Ifjúsági Szemle c. folyóirat 1989/2-es különszámát szentelte a témának (a

Freinet, a Waldorf, a Gesamtschule mellett itt ismerkedhetünk az olasz Barbiana iskolával is). Lukács Péter a szerkesztője az Alternatív iskolák, alternatív pedagógiák Magyarországon című füzetnek, melyet az Oktatáskutató Intézet adott ki, s egy 1990-ben rendezett buda-

pesti bemutatókonferencia teljes anyagát tartalmazza. Hézagpótló a szombathelyi Tanárképző Főiskola (a Németh László szak kollégiumnak a Soros Alapítvány támogatásával megjelent) Vízjelek című kiadványa, melyet Fűzfa Balázs szerkesztett. Végül említjük az OKI Iskolafejlesztési Központ és az Iskolafejlesztési Alapítvány ún. ALTERN sorozatát. Nemkülönben a Nevelésselmélet és Iskolakutatás című folyóiratot, ahol a Központhoz közel álló alternatív fejlesztések jutottak nyilvánossághoz, a Pécsi Nevelési Központ, az általános művelődési központok, a drámapedagógia, a globális nevelés, Freinet, Waldorf stb.

T. L.

Az Építészek Nemzetközi Szövetsége (UIA)

Nevelési és Művelődési Létesítmények Bizottságának ülése, 1991. Stockholm

Az UIA fenti bizottsága általában évente egyszer tart munkabizottsági ülést, két-három évenként pedig szemináriumot. A Munkabizottsági üléseken azoknak az országoknak a képviselői vesznek részt, melyeknek építészszövetségei tagot vagy tagokat delegáltak a bizottságra.

A szemináriumra meghívást kap a világ valamennyi országa, ahol oktatással, neveléssel foglalkoznak. Ezeket a rendezvényeket azért az UIA mellett az UNESCO is támogatja. (Magyarország 1988-ban rendezett szemináriumot a munkacsoport fennállásának 35. évfordulója alkalmából.)

Az 1991. augusztus 27-31. között Stockholmban tartott munkabizottsági ülésen 18 ország képviseltette magát Angliától Marokkón át Venezueláig.

A hivatalos üdvözlések (oktatási miniszter, polgármester, a helyi építész szövetség, az UIA, az UNESCO stb.) után a bizottság plenáris ülés keretében munkához látott.

A téma az oktatási és művelődési létesítmények belső kialakítása volt.

Az előadók az alábbi fő kérdésekre összpontosítottak: A belső kialakítás hatása és befolyása az oktató- nevelő munkára; a bútorozás és berendezés funkciója, ergonómiai,

esztétikai szempontú kialakítása, a felhasznált anyagok, burkolatok színe, minősége; a belső berendezés tartóssága, különös tekintettel a felújítás és fenntartás gazdasági kérdéseire; méretkoordináció egységesítés a belső berendezések területén; meglévő (öreg) épületek korszerű berendezése; biztonsági kérdések (baleset, betörés, elemi csapás, vandalizmus, terror-támadás stb.); az alkalmazott képzőművészet szerepe és hatása az épületek belső kialakításában.

A magyar előadás "Az alkalmazott képzőművészet jelenléte, szerepe, hatása az oktatási-, nevelési-, művelődési-, szabadidő-, sport-létesítményekben" címmel hangzott el. Az előadásban külön is hangsúlyt kaptak azok az épületek, amelyekben a professzionista alkotások mellett, a használók (gyerekek és felnőttek) alkotókodvénak és képességének köszönhető "képzőművészeti" alkotások is jelen vannak.

A szakmai témák megbeszélése után a bizottság jövőbeni tevékenységét vitattuk meg. Vázlatosan körvonalazódtak azok a témakörök, amelyekre a következő években (1992-93) sort akarunk keríteni, és ezzel párhuzamosan eldöntjük, melyek azok az államok akik kérik, illetve szívesen vállalják a jövőbeni rendezvényeinket.

Befejezésül a vendéglátók bemutattak Stockholmban és környékén néhány oktatási, nevelési, művelődési, sport és szabadidő létesítményt, ahol ismét megcsodálhattuk a már ismert és megszokott magasszínvonalú, ergonomiai szempontból kifogástalan, szép és tartós, ugyanakkor anyagtakarékos berendezéseket és bútorozást.

Két-három dolog az újdonság erejével hatott: a magasfokú gépesítettség (számítógép, video, mikrofilm stb.) jelenléte; a takarékos, racionális építészeti kialakítás; a természet "becsömpészése" a belső terekbe, fedett és nyitott belső udvarokba, valamint a vandalizmus érezhető és jelentékeny visszaszorítása, a parttalan liberalizmusba belefáradt és abból kiábrándult, az ésszerű szigorú és rendet most már elfogadó társadalmi álláspont alapján.

A résztvevők azzal búcsúztak a rendezvénynek helyet adó szép lidingöi kastélytól, hogy a svédek megint szerényen és szakszerűen mutatták be mindazt, amiben a világon talán senki nem előzi meg őket.

JENEI LAJOS

Iskola és vidéke

Két kiadványt ajánlunk az Iskolakultúra olvasóinak. Elsősorban azoknak, akiket a társadalmi környezet és az iskola viszonya izgat, azoknak, akik nehéz, ellentmondásos, ahogy mondani szokták hátrányos helyzetű társadalmi környezetben gyakorolnak pedagógiát.

Cigánylét címmel adta ki az MTA Politikai Tudományok Intézete tanulmánykötetét a legfrissebb kutatásairól, melyeket a cigány etnikum (és a magyarsággal alakuló kapcsolata) körében folytatott. A vándor kötet könyvesbolti forgalomban kapható. Utasi Ágnes és Mészáros Ágnes szerkesztette. A 10 tanulmányból három közvetlenül összefügg a neveléssel, az iskolával. Csongor Anna A cigány gyerekek iskoláiról írt, Forray R. Katalin – Hegedűs T. András Útban a középfok felé címmel közöl dolgozatot. Veres Sándor A cigány származás mint az állami gondozásba vétel valószínűsítő körülmény címet adta műhelytanulmányának. Az elsőként említett tanulmány komor képet fest azokról az iskolákról, ahol nagyobb számban tanulnak cigánygyerekek – ezek a legtöbb mutatójukban rosszabb minőségű iskolák. A szerzőpáros ezúttal azt kutatta, hogy mik a kitörés lehetőségei. Miképp boldogulnak azok a cigánygyerekek, akik az alsótagozat családiassabb légköre után felkerülnek a felsőbe, és megpróbálják a helytállást a – nem is mindig hozzájuk szabott – követelmények dzsungelében. Vizsgálataik szerint a gyermek iskolai eredményessége szempontjából igen fontos a család "beilleszkedése a polgári életbe, a szimbolikus kultúra értékeinek elsajátítása, azok birtoklása". (Máshat az apák szerepének fontosságát igazolják). "Ennek feltétele – folytatják a gondolatmenetet –, hogy csökkenjen a szegregáció a munkahelyen, lakóhelyen, társas kapcsolatokban és az iskolákban, s minél hiánytalanabban áramoljanak és közvetítődjenek azok a hatások, magatartási minták, amelyeket a cigányság saját életébe adaptálhat, hogy megindulhasson vagy továbbhaladjon a polgárosodás útján". Körültekintően vetnek számot azzal, hogy ez utóbbi feltétel miképp találkozik s miképp konfrontálódik a "cigány-identitás" jegyveivel, az etnikai azonoságtudatnak bizonyos mértékig át kell értekelődnie – vallják, de ezen, nem könnyen "kitermelődő", a hagyományokat újraértelmező-újraavalló, éppen a szimbolikus kultúra mentén is épülő etnikai azonoságtudattal, mint pozitívummal kell szemlélni! Figyelemre méltó, hogy az iskolai ambíciókat vállaló cigánygyerekek

között mekkora szerepet tölt be a "szeretett tanár" alakja.

A kötetet záró, harmadik tanulmány Veres Sándor dolgozata. Az állami gondozottak tragikus sorsát elemezve kegyetlen megállapításokkal zárul: "A cigány származás szinte minden társadalmi vonatkozásban olyan súlyosbító körülmény, amely megnehezíti a magyar társadalomba való visszakерülés is ... olyan átmeneti helyzetű, alacsony képzettségű, rossz munkaerőpiaci helyzetű, tradicionális családi, rokonsági kötelékeiktől megfosztott "gyökértelen" életmódcsoport, réteg képződik, amelynek sem a magyar társadalomban, sem a cigány társadalomban nincsen meg a maga helye.

A nevelőotthonok tehát olyan réteg újratelmesítésében működnek közre, amely a társadalmon kívüli helyzeténél fogva, maradék szociális védőhálóinak elvesztése folytán a leginkább kiszolgáltatott a boldogulásért folytatott érharcban."

Vigasztalóbb az üzenete a Falufejlesztési Füzetek 91/1. számának. (Ezt a kiadványt a Falufejlesztési Társaság adja ki, a Társaság címén – Budapest, I. Corvin tér 8. – postán rendelhető). A kiadásban közreműködött a Budapest Környéki Népfőiskolai Szövetség, támogatást nyújtott a Soros Alapítvány. A falufejlesztés néven egyre ismertebbé váló szakmai-társadalmi-kulturális mozgalom dokumentumait olvashatjuk. Az Iskolakultúra olvasóinak szakmai elkötelezettsége remélhetőleg találkozik-találkozott a népfőiskolák hagyományával és módszereivel. De a "vidéki nép" "alsó fokú" iskolái is fontos elemei a falufejlesztés társadalomjobbító gondolatának.

Kemény Bertalan gazdag módszertani szemléjében is megjelenik a borsönyvidéki "málnatanítvány" – az Iskolakultúra 1-2. száma mutatta be részleteit -, az ÁMK-járól nevezetes Zsombó művelődésszociológiai elemzésére vállalkozott Jávor Kata. Olvashatjuk az Európai Közösség Luxemburgban kiadott fontos dokumentumát a falusi közösségekben megjelenő szakmai képzési igényekről. Az olvasó figyelmébe ajánlom, nem mint egzotikus csemegét, hanem mint igenis "rólunk szóló mesét" a Portugáliában iskolát teremtő John Howard Wolf tanulmányát: Feltételezések, indítékok és semlegesség a falusi oktatás és művelődés fejlesztésében. "Szövetkezeti iskolája" valóságos alternatív műhely. Végéhez közeledő századunk progresszív tradícióinak ötvözésével az "együttműködés" és "konstruktivitás" elveiből építkező "étosszal" teremt a modernizáció

feladataival küszködő vidéken bizakodásra okot adó iskolát. Érdemes ráfigyelni. Nem is csak vidéken!

KÖNYVEK

Megjelent Horányi Annabella – Hoffmann Gertrúd – Kósáné Ormai Vera:

Nevelési tanácsadás és iskolapszichológia c. könyve. 375 oldal, ára: 230,- Ft.

Megvásárolható: Fővárosi Pedagógia Intézet "B" épület

Budapest VIII., Őr u. 5-7.

(Raktár, Vértes Tamás)

Nyitva: kedden és szerdán 10-12-ig

Az árusítás 1992. március 20-ig tart.

*

Megjelent Hortobágyi Katalin: PROJECT KÉZIKÖNYV

Megrendelhető: Budapest, VIII. Könyves Kálmán krt. 48-52.

Ugyancsak az Iskolafejlesztési Alapítvány terjeszti Bőjte József és Lovass Ferenc oktatásban alkalmazható videokazettáit: Erdély egymásra szakadt századai, Háromkút.

Az Iskolafejlesztési Központ kiadványai közül megrendelhetőek a Nevelésemélet és Iskolakutatás egyes korábbi számai, Falvay Károly kötete, a Ritmikus, énekes játékok, Húvós Éva óvodapedagógiai könyve, a Kell és lehet közt.

*

Tantervek, programok a magyar nyelv és irodalom tanításához (szerk.: Sipos Lajos)

Megrendelhető a Fővárosi Pedagógiai Intézetben, ára 350,- Ft.

Irodalomtanítás külföldön (szerk.: Sipos Lajos)

Megrendelhető a Honfny Kiadónál (1091 Bp., Üllői út 151. II/25.) ára 260,- Ft.

*

A Magyar Rajztanárok Országos Egyesülete kiadványsorozatának, az Eidos Füzeteknek 5. darabja jelent meg. Csóregyh Éva Rajzoktatásunk történetét írta meg s adta közre.

*

Komáromi Gabriella, a kaposvári Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola tanára a

gyermekirodalom történetéből írta és védte meg kandidátusi disszertációját. Elfelejtett irodalom című munkája (könyvalakban is megjelent) a XX. század első felének gyermekirodalom tál dolgozza fel.

*

Kiss Tihamének, egykori pszichológus-pedagógus professzorának munkásságát feldolgozó kötetet adott ki a Kölcsey Ferenc Tanítóképző Főiskola Könyvtára. A kötetet Pappné Késmárki Erzsébet szerkesztette.

Helyi kiadványok

Iván László és növendékei (a közakarattal megvédett Kecel-szilasi külterületi iskola tanítványai) gyűjtése nyomán a helybéli Általános Művelődési Központ adta ki a Keceli morzsák című honismereti sorozatban a Keceli szólások című füzetet.

129 szólás pontos magyarázattal, igényes jegyzetapparátussal ékes bizonyosságul szolgál azoknak, akik vallják, hogy napjainkban is van élő folklor. A szólások mögött ott érezzük a hagyományokat tisztelő, mai világban élő keceli embert.

A kiadvány a távol élő számára is érdekes olvasmány, keceli iskolások anyanyelvi nevelésének nélkülözhetetlen kiegészítő anyaga. Ékes levél máris azon a hajtáson, amelyik Kecelen a Nemzeti Alaptanterv magjából fog kikelni.

Négytagú szerkesztőbizottság jegyzi a ságújfalui Faluszépítő és Művelődő Egyesület kiadványát – a címe: Fejezetek Ságújfalun, Szalmatercs, Karancsság múltjából. A három Nógrád megyei település élén ma már önálló önkormányzat, saját polgármester áll, mégis egyesítették szellemi – és a kiadáshoz szükséges anyagi – erőiket a 32 oldalas, szép kiállítású album kiadására. Történeti áttekintés, néprajzi leírások (köztük a karancssági lakodalom szokásainak versekkel bőven illusztrált bemutatása) teszik tartalmassá a kiadványt. Az írások szerzői közt örömmel ismerünk rá a helybéli pedagógus kollégákra. Ezért is reméljük ugyanazt, mint fentebb: a kiadvány a tisztas emlékkállítás mellett képes arra is, hogy a "településbarát iskola" hasznosan forogtasson, színes oktatási segédanyaga legyen.

Magyar Pál Természetvédő Ifjúsági Tábor Cegléden

A táj ismerete mint a táj szeretetének feltétele.

A 70-es évek közepén Cegléd környékén feléledt a botanikai és zoológiai kutatókedv. A módszeres vizsgálatok már akkor sejtették, érdekes új adatok gyűlhetnek össze Dél-Pest megye déli részéről. A biológus kutatót talán az lepte meg leginkább, hogy Cegléd környéke szinte "terra incognita" volt. Pedig olyan emberek dolgoztak a várostól 15-20 km-re eső albertirsai részeken, mint Kitaibel, Soó, Zólyomi, Simon. De nem Cegléd közvetlen környékén.

A Magyar Madártani Intézet 35. helyi csoportjának a kezdeti lendülete és eredményes ornitológiai munkája, a Cegléd város történeti monográfiájának megírására alakult munkaközösség katalizáló szerepe olyan erőket mozgált meg, amelyek nagyban bővítették a ceglédi kistájról való ismereteket.

Gábor Lajos a madárfajok lelkiismeretes felvételezésével, Szolláth György a botanikai értékek részbeni számbavételével bátorítást adott a ceglédieknek, hogy továbbra is foglalkozzanak a helyi természeti értékek feltárással. Ebben a Mészáros Lőrinc Általános Iskola tanára, Dékány Árpádné nagy segítségére volt a természetvédőknek, emlékezetes túrák során ismerték meg a fiatalok a flóra és a fauna értékeit.

Szinte önként adódott az ötlet, hogy a biológiai fakultációs munkán kívül próbálják nemcsak a ceglédi, hanem a megye legkülönbözőbb részén élő, érdeklődő fiatalokat Ceglédre csalogatni. Így alakult meg a Magyar Pál nevét viselő Természetvédő Ifjúsági Tábor, amelynek működéséhez a miniszteriális szervek is komoly támogatást adtak a TIT Pest Megyei Szervezetének közreműködésével.

Hét éve kezdődött a táborig munka a városban (szállást a Dózsa György Kollégium, majd a Losontzi István Kisegítő Iskola Kollégiuma biztosított), s immár hagyomány, hogy minden évben valami meglepetést tudnak a résztvevőknek nyújtani. Hol a Dolina-völgyi kirándulás, hol a ceglédi védett öreg fák megtekintése, hol a gyurgyalagok, vagy az idén várhatóan a tűzok "megjelenése" jelent feledhetetlen élményt a tábor számára.

Alapelvük, hogy csak olyan tájat, olyan környezetet tudnak megszeretni az emberek, illetve szeretnek általában, amelyet ismernek: ha

a jövőt jelentő fiatal nemzedékek eleget tudnak is arról a vidékről. Ez nyilvánvalóan relatív és általános megfogalmazás, de a nulláról indultak. Miközben az albertirsai Dolina-völgy vagy a nagykőrösi erők jól kutatott botanikai és természetvédelmi területek voltak, Cegléd vidékéiről; környékéről csak a közelmúltbeli adatok az első források.

A tábor ismeretanyaga nyilvánvalóan az új tudományos eredményeken alapul, hisz számos orchidea faj, szibériai nőszirm, a híres Csikos-széli pókbangós rét, meg az újabb és kisebb pókbangós helyek, a réti kardvirág, a sárga liliom, a gyilkos csomók, a tarkavirágú páfrány, a sziki vizek gazdag élővilága, a zombékos maradványok a zöldhalmi Tőzegesben, a kristályvízű Kis-Gerje vízvédelmi területe, az Egres-tó, a Gát-tó, a Gyurkádomb, vagy éppen a darázskő- és ősközet-felbukkanások, a götés tavacsok, valamint a Pörösben talált homoki nőszirm és törpemandula, a berceli vidracsalád, a Vitéz-árok gyurgyalgjai és a csemői szalakóták, az abonyi kékvércsés Kaszáló-erdővel együtt is csak "ilusztrálják" a kis táj gazdagságát.

A kutatómunka még nem zárult le. Viszont megfogalmazódott az igény, hogy a közvélemény, a pedagógia és az érdeklődő szakmák emberei mielőbb megismerhessék a táj természeti értékeit. Az iskolai oktatási rendszeren kívül sikerült olyan egy-egy hetes programokat készíteni, amelyekben a város múltjának megismerése ugyanúgy szerepel, mint az abonyi Falumúzeum, a berceli és az albertirsai, vagy csemői Faluház, az érdekesebb templomok és a régi temetők meglátogatása. A táj, a természet, a biotópok megismerésének és megszerettetésének a pedagógiai kísérlete folyik Cegléden.

Azért Magyar Pálról nevezték el a tábort, mert bizony szülővárosa méltatlanul elfeledte nagy fiát, aki az Alföld fásításban szerzett hírnevet magának. Még Kaán Károly szellemében kezdte meg természetfejlesztő, kutató és oktató munkáját. A TIT Pest Megyei Szervezete igyekszik őrizni az életmű sajátos értékeit (amelybe beletartozott a szülőföld olthatatlan szeretete is).

Nem szoktak lenni tanteremszerű foglalkozások Cegléden, hiszen a gyalogtúra, a különleges ízek élvezete, az utazás jobban beletartozik a nyárba, mint a padokba görnyedve való üldögélés. Mindig népszerű a Gerje-patak menti gyalogtúra, a Tőzeg melletti torkolati hely felkeresése, a résztvevők örülnek a zöldhalmi tőzegvilág vizsgálatának, a növénygyűj-

tó és -meghatározó sétáknak, az erdészeti és a kertészeti kutató és termelő munkák bemutatásának, és az elmaradhatatlan vetélkedőknek.

Általában jó a hangulat a táborlakók körében, és megfigyelhető, hogy azok, akiknek testvéreik vannak, jobban megtalálják az új, szokatlan helyzetben is a baráti kört, mint akik "csak" a szüleik társaságában élnek. A kerítőháló halászat a Gerje vizén, a darázskő bányászat, valamint a cigányszéki szikes gyepen megélt nyári zivatarkok tócsázásai valódi sikerprogramoknak számítanak.

A kutató- és a nyári nevelői ismeretterjesztő munka határfoka, kulturális környezetformáló szerepe korlátozott, így fogat meg az a gondolat, hogy a Dél-Pest megyei értékek legjavát kiadványban is bemutassák. Ezt a TIT Pest Megyei Szervezete a közeljövőben jelenteti meg azzal a céllal, hogy a formálódó új oktatási koncepció számára is támaszt adjon: a szűkebb miliót sosem lehet eléggé megismerni.

A ceglédi természeti értékek eszmei értéke tízmilliókban mérhető. De ennél is fontosabb, hogy tucatnyi ember közös munkája eredményeként a védett területek puffert övezetei tényleges oltalmat is jelentek a növény- és állatfajok számára. Ami tehát Cegléd környékén elkezdődött 1978-79-ben, még hosszú időre meghatározó jelentőségű lesz. Az eredményes munka annak a reményét adja, hogy végre a ceglédi táj ismertsége folytán a tájban élő ember is megtalálja a helyét, kialakítja vele harmonikus kapcsolatát. Különben az újabb gyep-törések, újabb birtokháborítások már nehezen gyógyuló sebeket ejtenének a természeti környeztünkben.

A fiatalokért, a nemzeti önértékelésért, a jövő szakembereinek képzéséért ezt tudja nyújtani a ceglédi tábor. Az említett kiadvány pedig iskolai szakkörök, fakultációs foglalkozások, osztályfőnöki órák megbecsült könyvecskéje lehet.

SURÁNYI DEZSŐ

Tanulságos listák

1. *Előlegezett bizalommal*

A Tudományos Diákköri Füzeteket az Országos Tudományos Diákköri Tanács adja ki a budapesti Szalay utcában. A sorozat legújabb kötete az Almanach tekintélyes nevet viseli. Az évkönyvben rövid életrajzok, publikációs jegyzékek szerepelnek. Utóbbiak sem terjedelmese, bár egyáltalán nem lebecsülendők.

ek. A tudományos diákköri mozgalom Pro Scientia érdemeinek évkönyvét tartja kezében az olvasó – a lehetőségekhez mért szép kiállításban. Induló életművek jegyzékét. A kötetbe foglalt tudományos eredmények sorozata máris lenyűgöző: egy nemzedék legjava örökíti meg felmutatott oroszlánkörmeit, de az Almanach nyilván évek múlva lesz értékes olvasmány – amikor az olvasó elgondolkodhat: beteljesültek-e az ígéretek. Jól sáfárkodott-e a nemzet tehetségeivel?

A kötet Ambrus Lakatos Szilárdtól, a Közgazdasági Egyetem egykori hallgatójától Veréb György debreceni orvosdoktorig 95 személy adatait, nem egy esetben fényképét közli. Előttünk az ezredforduló "Ki kicsodája"!

2. Közműveltségünkért

A Parola a Közösségfejlesztők Egyesületének folyóirata. A Corvin tér 8. alatt működő szerkesztőség különszámot adott ki, mely Abától Zsámbékiig azokat a helységeket, szervezeteket, intézményeket sorolja fel, amelyek 1991-ben elnyerték a közművelődés támogatására kiírt pályadíjakat. Mint ismeretes, az országgyűlés 250 millió forint elosztását bízta a Művelődési és Közoktatási Minisztériumra. A Minisztérium közművelődési főosztálya a folyóirat különszámában korrekt módon elszámol az összeg felhasználásáról. Az olvasó egyben tükröt tarthat kezében: merre tartanak napjaink élenjáró közművelődési mozgalmi, műhelyei, régiói; melyek éltek a pályázat kínálta lehetőséggel. Megtalálni azt is, mely iskolák tekintik magukénak a sanyarú időben is a báb-, a színháték, a kóruséneklés, a kézművesség, a tánc, a hagyományörzés feladatait. Lehet büngözni! A leltár ígéretesen gazdag!

TRENCSENYI LÁSZLÓ

Kiállítások

A budapesti angyalföldi József Attila Művelődési Központban cigány gyermekrajzokból rendezett kiállítást a Fővárosi Cigány Szociális Módszertani Művelődési Központ. Négyszázötven beérkezett pályamunkából válogatták ki a rendezők a kiállított 240 rajzot. A tíz legjobb alkotó pályadíjban részesült.

*

Berettyóújfalu 3. sz. Általános Iskola Iskolagalériájában Nagy Sándor helyi amatőr festő kiállítását nyitották meg a fiatal város fiatal műpártolói. Nagy Sándor Holló László és

Kohán György követőjeként kevés figurával, drámai színekkel örökíti meg napjaink alföldi drámáját. A berettyóújfalu gyerekek mindig érdeklődéssel várják az újabb és újabb bemutatókat, élénken vitatják a műveket, titkos szavazatukon múlik a "közönség díja".

*

A csepeli Iskolagalériában, a Rákosi Endre úti Általános Iskolában ezúttal a budapesti rajztanárok munkaközösségnek kiállítása tart nyitva.

*

A Vigadó Galériában "Tétek a jövő?" címmel a Nemzetközi Gyermekekmentő Szolgálat Magyar Egyesülete mutatja be szociofotóit.

Hírek a megyei pedagógiai intézetekből

Baranya

Előkészületben

Antal Lajos 10 mese című munkáltató mesefüzetét ajánljuk a kisiskolák összevont osztályaiában, a napköziben, de bármilyen, az önálló mesefeldolgozást, az értő olvasást gyakorló foglalkozásokon használni. A kötet 10 magyar népmesét tartalmaz a kapcsolódó feladatokkal. Megjelenik: 1991 első negyedévében, ára 50,- Ft. Megrendelhető: Baranya Megyei Pedagógiai Intézet – 7621 Pécs, Széchenyi tér 9.

Várhatóan megjelenik a 20 mese című kiadvány is, amely mennyiségében és a feladatok szerkesztésében, nehézségi fokában is előrelépést jelent. Előrendelést a fenti címen erre is felvesszünk.

Gyógynövényekről

Napjainkban egyre népszerűbb a természetgyógyászat. A gyógynövények hatásáról sokszor ellentmondásos tanácsok hangzanak el, illetve jelennek meg. Egy lehetséges optimális gyógyszerkincs újbóli kialakításában a gyógynövények ismerete alapvetően fontos. Ezért ajánljuk dr. Szabó László: Fitoterápiai útmutató című könyvét, mely tudományos alapokon nyugvó gyógynövénykutatói eredményeken alapszik. Naprakész, hiteles ismereteket foglal össze. Megrendelhető: Mélius Alapítvány – 7618 Pécs 18. Pf. 44

Tolna

"Humán blokk"

Integrációs kísérlet a bonyhádi Petőfi Sándor Gimnázium és Kollégiumban.

A kísérlet bevezetését egyrészt oktatási rendszerünkben adódó problémák (tantárgyi széttagoltság, a sok átfedés már régóta gondja nevelőnek, tanulóknak egyaránt), másrészt a helyi specialitások is indokolják.

Az utóbbihoz sorolható, hogy iskolánkat a szűkebb és tágabb környezet (legalábbis az elmúlt évekig), "reál gimnáziumként" tartotta számon, amely egyrészt történelmi múltjából, másrészt a természettudományi tárgyakban elért eredményeiből is következett.

Abból az igényből kiindulva, hogy ezt az egyoldalúságot megszüntessük, a humán szakos, elsősorban a történelemtanórokra építve, a természettudományt tanítók bevonásával jött létre a team-tanítás, mely folyamatos, széles körű együttműködést feltételez a különböző tantárgyakat tanítók között.

Megítélésünk szerint ezzel a formával sikerült az iskolához, a környezetünkhöz közel álló modellt kialakítani, amely egyrészt figyelembe veszi a jelenlegi iskolai valóságot, épít a tanuló, a szülők igényeire, ugyanakkor új tanulás-szervezési formájával helyi tanterv kialakítására is lehetőséget nyújt.

A kísérlet célja:

- A tantárgyi keretek fellazítása, az átfedések megszüntetése.

- A tanulók aktív tudati tevékenységének segítése, mely képes egy adott kor kultúráját, az európai kultúra néhány fontos metszetében (hellén műveltség, reneszánsz, felvilágosodás) egységben láttatni, hogy azáltal megértse az anyagi és szellemi kultúra egységét, kölcsönhatását, társadalmi totalitását.

- Továbbadni azt az európai örökséget, melybe beleépül a magyar kultúra is, ezáltal olyan moralitást és humanitást sugallni, amely megérteti tanulóinkkal, hogyan lehetnek egyszerre európaiak és magyarok.

- Olyan modellt kialakítani, amely beépíthető az oktatás jelenleg adott szervezeti rendjébe.

- Kidolgozni azt a tantárgyat, amely lehetőséget ad a szintézisre.

Az első lépést a "vezérlő tárgy" megválasztása jelentette. Ez a különböző szempontok figyelembevételével a történelem lett, amely tartalmaz gazdasági, társadalmi ismereteket, kultúrtörténetet, így alkalmas a szintézis megteremtésére.

Következő lépésként meg kellett keresni a

zokat a történelmi korokat, amelyek műveltséganyaga átfogja a humán és a természettudományokat egyaránt, ugyanakkor embereszménye a sokoldalúan, harmonikusan fejlett személyiség.

A fenti szempontokat figyelembe véve három történelmi kor bemutatása mellett döntöttünk (görög kultúra, európai és magyar reneszánsz és a felvilágosodás). A választást az is befolyásolta, hogy ne csupán az európai kultúra súlypontjai jöjjenek számításba, de az egyes részek közötti kapcsolatrendszerek is feldolgozhatók legyenek, vagyis az egyes kultúrkörök egymásra épüljenek. A döntésnél figyelembe vettük a tanulók érdeklődését, érdekeit (az érettségi és felvételi vizsgák szempontjait).

A szervezést a történelem munkaközösség vállalta, a jelentkezésnél két dologra figyeltünk: a szervezés évfolyamszintű legyen, a jelentkezés önkéntes. Összességében az ideai tanévben több mint 60 tanuló vállalta, hogy a foglalkozásokon rendszeresen részt vesz.

Megítélésünk szerint ez a módszer, a tanulásszervezésnek ez a módja, valamint az önkéntesség olyan motívációt jelent, amely semmi mással nem pótolható.

Nógrád

Új Magyar Iskoláért Egyesület

1990. májusában Gödöllőn megalakult az Új Magyar Iskoláért Országos Pedagógiai Egyesület (ÚMIPE). Ez az egyesület azokat a pedagógusokat, kutatókat, főiskolai és egyetemi hallgatókat, szülőket, továbbá a magyar pedagógia megújulásáért felelősséget érző személyeket tömöríti, akik:

- azonosulnak az érték közvetítő és képességfejlesztő pedagógia és a nyelvi, irodalmi, kommunikációs program törekvéseivel,

- elismerik hazánkban a pedagógiai pluralizmus létjogosultságát,

- elégedetlenek a fennálló iskolai és pedagógia viszonyokkal,

- az iskola megújítását a pedagógus szakma és a pedagógusképzés minőségi megújításától várják elsődlegesen,

- azonosulnak egy majdani igazságos és társadalmilag ellenőrzött oktatáspolitikai törekvéseivel.

Az Egyesület 6 régióban fejti ki tevékenységét, az Észak-Magyarországi Régió (Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, Nógrád, Jász-Nagykun-Szolnok megyék) központja a hatvani Kodály Zoltán Általános Iskola (Hatvan, Széche-

nyi u. 14.). A régióban szakértői hálózat is működik, amely az értékközvetítő és képes-ségfejlesztő programra terjed ki.

A régió legközelebbi terve egy egésznapos NYIK konferencia megrendezése, melyhez a régióközpont ezúton is kéri a javaslatokat és ötleteket az érintett nevelőktől.

“A legnagyobb magyar: Széchenyi István”

országos vetélkedősorozat, 3. levelező feladatsora.

Egy kis irodalmi kiegészítés:

1. Kelet Népe
2. A reformországgyűlések és az 1848-as forradalom törvényei. Összeállította: Vihol Katalin. Progresszió KFT. 1989
3. Széchenyi István. Összeállította: Fenyő Ervin. Helikon Kiadó

1. Kossuth a legnagyobb magyarnak nevezte Széchenyit, ennek ellenére volt közöttük nézeteltérés. Fejtsd ki, mi volt az ellentét lényege!

(20 pont)

2. A magyar nyelv ügye a reformkor egyik központi kérdése, de nem csak a reformkori országgyűlések állandó témája. Mikor és hol volt az a két országgyűlés, amely már foglalkozott ezzel a kérdéssel?

(5 pont)

3. Gyakorlati tevékenységei közül az egyik legfontosabb a Lánchíd megépíttetése. Ki volt a tervezője és a kivitelezője?

(4 pont)

4. Az általa ismert államformák közül melyiket tartotta a legtökéletesebbnek és miért?

(6 pont)

5. Utazásai során meghatározó volt az angliai út. Sorolj fel 10 meglátogatott települést!

(10 pont)

6. A nemzet felvirágoztatása érdekében különböző javaslatai, elképzelései voltak. Sorolj fel közülük 10-et!

(10 pont)

7. Az 1825/27-es országgyűléssel kezdetét veszi a reformkor, amely az 1847/48-as or-

szággyűléssel zárul. Az egyes országgyűléseknek melyek voltak a legfontosabb problémái?

(15 pont)

8. Az áprilisi törvények értelmében megalakul az első felelős magyar kormány. Kik voltak a tagjai és milyen miniszteri tárcát töltöttek be?

(18 pont)

9. Széchenyi rövid ideig tölti be miniszteri funkcióját a kormányban, s lemond. Felsorolunk néhány időpontot és okot. Válaszd ki közülük az igazit!

- 1848. jún. 18.: statárium Magyarországon
- 1848. júl. 18.: a Lánchíd beleesik a Dunába
- 1848. szept. 11.: Jellasics lázadása
- 1848. dec. 2.: I. Ferenc József lesz az új uralkodó
- 1848. szept. 4.: betegségére való hivatkozással szabadságát kéri

(3 pont)

10. Az egészségében megrendült Széchenyi elhagyja Magyarországot és Ausztriában gyógykezeltetni magát. Hol? Milyen intézetben? Mottó – meddig tartózkodott itt?

(4 pont)

11. Ki volt az a híres festőművész, aki olajfestményein megörököltette a reformkor nagy alakjait?

(1 pont)

12. Egy nagy magyar utazó sírkövét ábrázoló festményt Széchenyi bekereteztetett. Ez a bekeretezett medallion döblingi íróasztalán állt. Ki volt az utazó?

(1 pont)

13. Döblingi tartózkodása alatt megjelenik egy Magyarországgal kapcsolatos névtelen röpírat, melyre satfrában válaszol. Mi volt az írás német és magyar nyelvű címe?

(4 pont)

14. Sorolj fel Széchenyi életével foglalkozó tudományos munkák közül 10-et!

(10 pont)

15. Kossuth szerint a legnagyobb magyar: Széchenyi. Igaznak tartod-e a mondást, és ha igen, miért? (Őnálló véleményt kérünk!!!)

(24 pont)

Az elérhető pontszám: 135 pont